

Ann Jones, AS
Cadeirydd Pwyllgor y Llywydd
Senedd Cymru
Caerdydd
CF99 1NA

1 Hydref 2020

Annwyl Cadeirydd,

Cyflwyno Amcangyfrif i'r Senedd

Mae'n falch gennyf allu cyflwyno, am y tro cyntaf, Amcangyfrif y Comisiwn Etholiadol ar gyfer ei waith mewn perthynas ag etholiadau datganoledig yng Nghymru yn ystod y flwyddyn ariannol 2021-22.

Fel y byddwch yn ymwybodol, mae cyflwyno'r Amcangyfrif hwn yn nodi man cychwyn ein hatebolrwydd ffurfiol i'r Senedd, ac rwyf yn ddiolchgar i staff y Comisiwn y Senedd am eu cyfraniadau at ddatblygu'r prosesau adrodd a chyfrifyddu sydd gennym ar waith bellach; a hoffwn ddiolch i chi a'r Llywydd, am eich mewnbwn wrth sicrhau ein bod wedi cyrraedd y garreg filltir sylweddol hon.

Cynhwysir [Cynllun Corfforaethol](#) y Comisiwn gyda'r amcangyfrif. Mae hwn yn nodi ein hamcanion ar gyfer y cyfnod, gan gynnwys y flwyddyn ariannol nesaf. Ar hyn o bryd rydym yn ymgynghori â'n rhanddeiliaid i'w hysbysu am ein hamcanion ar gyfer y pum mlynedd nesaf. Rydym yn disgwyl y byddwn yn gallu cyflwyno'r Cynllun Corfforaethol hwn i chi ar gyfer y cyfnod hyd at 2025-26 yn y misoedd nesaf. Byddem yn croesawu'r cyfle i drafod manylion y cynllun hwnnw gyda chi y pryd hynny.

Yn y flwyddyn i ddod, bydd y Comisiwn yn barod i gefnogi rheoleiddio effeithiol parthed etholiadau yng Nghymru. Mae hyn yn cynnwys gweithredu unrhyw newidiadau i gyfraith etholiadol a ddeddfwyd gan y Senedd, a gwella'r wybodaeth sydd ar gael i bleidleiswyr ynghylch ymgyrchu digidol. Byddwn hefyd yn dechrau gwaith ar raglen o weithgareddau i gynyddu capasiti'r gymuned gweinyddu etholiadol yng Nghymru er mwyn sicrhau ei bod yn gallu parhau i fodloni anghenion pleidleiswyr a'u galluogi i ymddiried o hyd yn ein democratiaeth.

Trefniadau cyllido

Tra bo tîm y Comisiwn yng Nghymru yn arwain gwaith sy'n ymwneud ag etholiadau datganoledig Cymru, mae hefyd yn tynnu ar arbenigedd rheoleiddio a chanllawiau'r sefydliad cyfan, gan ein galluogi i weithredu yn y modd mwyaf effeithlon a chost-effeithiol. Mae ein gwaith yng Nghymru yn elwa o'r arbenigedd hwn, ac yn gyfnewid am hynny, mae ein staff yn cyfrannu at waith ar faterion sy'n ymwneud â'r DU gyfan.

O ganlyniad, mae ein Hamcangyfrifon ar gyfer y costau sy'n briodoladwy i'r Senedd wedi eu rhannu'n ddwy ffrwd.

- I. Costau sy'n uniongyrchol briodoladwy i'r Senedd, megis costau ein gweithgarwch mewn perthynas ag etholiadau'r Senedd ac etholiadau llywodraeth leol, a gweithgarwch sy'n ymwneud â'r gofrestr a ddefnyddir mewn perthynas ag etholiadau'r Senedd ac etholiadau llywodraeth leol yng Nghymru.

Yn y flwyddyn 2021-22, bydd hyn yn ymwneud yn bennaf â digwyddiadau etholiadol, ac yn canolbwyntio ar oruchwylio etholiadau'r Senedd yn 2021 a'r paratodau at etholiadau llywodraeth leol yn 2022.

Ein Hamcangyfrif ar gyfer y costau hyn yn 2021-22 yw £1,422k.

- II. Costau anuniongyrchol mewn perthynas â'r gyfran o gostau'r Comisiwn cyfan sy'n mynd at faterion etholiadol datganoledig, megis costau corfforaethol (gan gynnwys dibrisiant) sy'n sail i swyddogaethau cyffredinol y Comisiwn.

Fel y cytunwyd gyda chi a swyddogion Trysorfa EM, mae'r costau hyn wedi eu dosbarthu yn ôl canran o'r boblogaeth yn nata ONS (ganol 2019) gyda chyfran o 5% ar gyfer Cymru.

Mae'r costau ar gyfer 2021-22 yn dod i gyfanswm o £328k.

Bydd cydbwysedd cymharol y ddwy ffrwd hyn yn amrywio dros amser, gyda chostau uniongyrchol yn cynyddu mewn blynyddoedd gyda chylchredau etholiadol prysur; a chan hynny, byddant yn gostwng mewn blynyddoedd tawelach.

Darperir gwybodaeth bellach ynghylch y gweithgarwch a fydd yn cael ei gyllido trwy'r ddwy ffrwd isod, ac fe'i cynhwysir yn y Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth a ddarparwyd eisoes.

Bydd cyllid a gymeradwywyd gan y Senedd i fodloni costau gwaith y Comisiwn o dan y cynigion yn y llythyr hwn yn ogystal â'r Amcangyfrif yn cael eu tynnu gan Weinidogion Cymru o Gronfa Gyfunol Cymru. Y rheswm dros hyn yw gweinyddiaeth effeithiol gytunedig, gan nad yw Adran 129 Deddf Llywodraeth Cymru 2006 yn cynnwys y Comisiwn ar hyn o bryd - corff anllywodraethol annibynnol sy'n atebol i'r Senedd - fel corff taledig. Gellir cywiro'r eithriad hwn trwy ddiwygio'r Ddeddf ar y cyfle addas cynharaf.

Costau uniongyrchol briodoladwy: Cefnogi cyflawni etholiadau datganoledig a'r agenda diwygio etholiadol yng Nghymru

Dros y 12 mis nesaf, bydd gwaith y Comisiwn wrth gefnogi cyflawni etholiadau'r Senedd yn 2021 a pharatoi at etholiadau cynghorau yn 2022 yn ganolog i'n hamcanion, sef galluogi cyflawni etholiadau rhydd a theg, a sicrhau system dryloyw ar gyfer rheoleiddio cyllid gwleidyddol y gellir ymddiried ynddi.

Bydd etholiad y Senedd yn 2021 yn digwydd yng nghyd-destun y pandemig COVID-19. Bydd sicrhau bod gan y gymuned etholiadol y cydnerthedd i ymdopi â'r sefyllfa gyfnewidiol yn allweddol i'n gwaith wrth gefnogi'r etholiad, gan gadw anghenion pleidleiswyr yn flaenllaw yn ein hystyriaethau cynllunio fel eu bod yn gallu pleidleisio yn hyderus gan ddefnyddio eu dewis ddull pleidleisio. Byddwn yn parhau i gydweithio â Llywodraeth Cymru a'r gymuned etholiadol i gynllunio ar gyfer hyn.

Yn 2019-2020, deddfodd y Senedd i estyn yr etholfraint yng Nghymru i bobl 16 ac 17 oed a dinasyddion tramor cymwys. Bydd gweithrediad ymarferol y diwygiadau hyn yn ganolbwynt i'n gwaith yn y flwyddyn nesaf, a byddwn yn gweithio'n agos â'r gymuned etholiadol i sicrhau bod y pleidleiswyr sydd newydd eu rhyddfrenio yn ymwybodol o'u hawl i bleidleisio mewn etholiadau yng Nghymru, a bod ganddynt fynediad at wybodaeth glir ynghylch sut i arfer eu hawl. Rydym hefyd yn gweithio tuag at wella tryloywder i bleidleiswyr trwy ddatblygu Codau Ymarfer ar wariant ymgyrchu yn etholiadau datganoledig y Senedd.

Mae ein rhaglen waith fanwl i gefnogi cyflawni etholiadau datganoledig Cymru yn 2021-22 wedi ei chrynhof mewn atodiad i'r llythyr hwn.

Tra cafwyd nifer o ddiwygiadau i'w croesawu ledled Prydain Fawr i'r canfasiad blynyddol yn 2020-21, mae angen diwygiadau pellach i wneud y system cofrestru etholiadol gyfredol yn fwy cydnaws â gwasanaethau cyhoeddus eraill. Mae dal i fod potensial sylweddol o ran archwilio sut gall data cyhoeddus cyfredol gael ei ddefnyddio i gefnogi diwygio pellach. Yn y flwyddyn i ddod, byddwn yn parhau i gydweithio â Llywodraeth Cymru a rhanddeiliaid eraill i fwrw'r gwaith hwn yn ei flaen.

Yn 2021-22, bydd y Comisiwn yn cwblhau safonau perfformiad newydd ar gyfer Swyddogion Cofrestru Etholiadol, ac rydym yn bwriadu gosod y safonau hynny gerbron y Senedd yn 2021. Ynghyd ag ystod o offerynnau sydd eisoes wedi eu datblygu, bydd y safonau yn cael eu defnyddio gan EROs a'r Comisiwn trwy gydol y flwyddyn i gefnogi dealltwriaeth a gwella perfformiad, gan sicrhau bod cofrestrau mor gywir a chyflawn â phosib.

Costau anuniongyrchol: Cefnogi gweithgarwch ehangach y Comisiwn

Mae'r costau anuniongyrchol y bydd y Senedd yn cyfrannu atynt yn sail i waith ehangach y Comisiwn wrth sicrhau tegwch, ymddiriedolaeth, a hyder yn ein prosesau democrataidd. Mae'r gwaith hwn yn cael ei gyflawni gan ddimedd rheoleiddio, y gyfraith, polisi, cyfathrebu a chanllawiau ledled y DU. Mae'n cynnwys sicrhau ansawdd uchel mewn cofrestru a gweinyddu etholiadol ar draws y DU, a rhoi tryloywder i bleidleiswyr ynghylch yr arian a werir ac a dderbynnir gan bleidiau ac ymgyrchwyr.

Mae cyfran y Senedd o'r costau hyn hefyd yn cefnogi buddsoddi mewn rhaglenni gwaith i gynyddu hyder yn ein prosesau etholiadol. Mae hyn yn cynnwys cynyddu hyder pleidleiswyr yn nhryloywder ymgyrchu digidol, cynyddu dycnwch gweinyddwyr etholiadol i gyflawni etholiadau mewn amgylchedd cynyddol heriol, a rhoi gwell cymorth i bleidiau ac

ymgyrchwyr i sicrhau eu bod yn gallu cydymffurfio â'u rhwymedigaethau yn ôl cyfraith etholiadol. Gellir cael hyd i wybodaeth bellach ynghylch y rhaglenni gwaith hyn yn y Cynllun Corfforaethol amgaeedig.

Effaith COVID-19

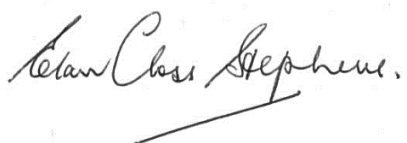
Fel y nodwyd uchod, mae'r Comisiwn yn gweithio'n agos â Llywodraeth Cymru, Bwrdd Cydlynu Etholiadol Cymru, a lechyd Cyhoeddus Cymru i ystyried a lleddfu effaith COVID-19 ar etholiadau datganoledig yng Nghymru. Mae cyllidebau cyfredol yn bodloni'r gwaith hwn.

Fodd bynnag, rydym yn ymwybodol bod polisi a chanllawiau COVID-19 yn ddarostyngedig i newid yn seiliedig ar yr epidemioleg sy'n datblygu o hyd, yn ogystal â'r sylfaen dystiolaeth sy'n dod i'r amlwg. Pe bai newid sylweddol yn hynt y pandemig, neu'r ymagwedd bolisi tuag ato, cyn etholiadau 2021 a 2022, mae'n bosib y bydd angen mesurau pellach nad oes darpariaeth ar eu cyfer yn yr Amcangyfrifon rydym yn eu cyflwyno. Os felly, efallai y bydd gofyn i ni gyflyno amcangyfrif atodol; byddem yn cydweithio'n agos â'ch swyddogion cyn cymryd y cam hwnnw.

Rwy'n gobeithio bod y cynigion hyn yn addas o ran bodloni'r heriau sy'n wynebu'r gymuned etholiadol a phleidleiswyr dros y flwyddyn ariannol nesaf. Byddwn, wrth gwrs, yn mesur effaith ein gwaith trwy gydol y flwyddyn i sicrhau bod ein gweithgareddau yn mynd i'r afael â'r heriau hyn.

Cymeradwyaf y gyllideb a'r cynllun hwn ar gyfer 2020/21 i Bwyllgor y Llywydd; edrychaf ymlaen at eu trafod â chi pan fydd yn addas gwneud felly.

Yn gywir

Y Fonesig Elan Closs Stephens CBE,
Comisiynydd Etholiadol - Cymru

Bob Posner
Prif Weithredwr, Comisiwn Etholiadol
Swyddog Cyfrifyddu

Amcangyfrif Blynyddol 2021-22

Costau'r Senedd	2021-22 £000s
Costau Uniongyrchol	
Gweinyddu Etholiadol	
Cymru	230
Cefnogaeth	5
Canllawiau	92
Cefnogaeth a Gwelliant	80
	407
Cyfreithiol	
Cyfreithiol	97
Rheoleiddio	109
	206
Cyfathrebu, polisi ac ymchwil	
Ymgyrchoedd a Hunaniaeth Gorfforaethol	559
Cyfathrebu a dysgu digidol	64
Cyfathrebu allanol	34
Ymchwil	63
Polisi	89
	809
Cyfanswm Costau Uniongyrchol	1,422
Costau Anuniongyrchol	
Adnoddau	255
Dibrisiant	73
	328
Cyfanswm Costau Anuniongyrchol	328
Cyfanswm cyfraniad	1,750

Atodiad: Gweithgarwch sy'n cefnogi etholiad y Senedd 2021 ac etholiadau llywodraeth leol 2022

Cefnogi cyfranogiad pleidleiswyr

Rydym am sicrhau bod pob etholwr cymwys yn gwybod sut i gofrestru a bwrw eu pleidlais yn etholiad y Senedd 2021 ac etholiadau llywodraeth leol 2022 yng Nghymru. Bydd hyn yn cynnwys derbyn gwybodaeth yn bell cyn y bleidlais i'w galluogi i wneud dewis deallus ynghylch eu dull pleidleisio.

Yn ystod gwanwyn 2021, byddwn yn cynnal ymgyrch ymwybyddiaeth gyhoeddus a fydd yn bwriadu cynyddu cofrestru etholiadol cyn etholiadau'r Senedd, gan ganolbwyntio ar gyrraedd grwpiau a dangynrychiolir, y rheiny sy'n wynebau rhwystrau ychwanegol o ran cofrestru, a'r bobl hynny sydd newydd eu rhyddfrenio ac a fydd yn pleidleisio am y tro cyntaf. Bydd yr ymgyrch hon yn cynnwys anfon gohebiaeth gwybodaeth pleidleiswyr i bob aelwyd yng Nghymru, a hithau'n cynnwys gwybodaeth ynghylch sut i gofrestru a phleidleisio. Byddwn hefyd yn parhau i ddarparu gwasanaeth gwybodaeth gyhoeddus ar gyfer pob etholwr yng Nghymru, gan ddarparu opsiynau cysylltu ar-lein, trwy e-bost, dros y ffôn, ac yn ysgrifenedig. Gan weithio gyda Chomisiwn y Senedd a Llywodraeth Cymru, rydym hefyd yn datblygu adnoddau addysgiadol ar gyfer ysgolion yng Nghymru er mwyn cefnogi llythrennedd gwleidyddol cyn etholiad y Senedd yn 2021.

Byddwn yn cynnal ymgyrch ymwybyddiaeth gyhoeddus debyg cyn etholiadau llywodraeth leol 2022, a bydd y gwaith hwnnw'n cychwyn ym mlwyddyn ariannol 2021-22

Cefnogi cyflawni'r etholiad

Bydd y Comisiwn yn cefnogi Swyddogion Canlyniadau a gweinyddwyr etholiadol ar y lefel etholaethol a rhanbarthol,. Byddwn yn rhoi tystiolaeth lafar ac ysgrifenedig ac yn darparu adnoddau, gan hwyluso hyfforddiant/sesiynau briffio ar weinyddu'r etholiad. Yn hyn o beth, byddwn yn gweithio ochr yn ochr â Bwrdd Cydlynw Etholiadol Cymru a Gweithgor Ymarferwyr Etholiadol Cymru, gan ddarparu gwasanaeth cyngor mewn perthynas â materion etholiadol. Yn y flwyddyn ariannol i ddod, byddwn hefyd yn datblygu ein cyfres o ganllawiau i gefnogi cyflawni etholiadau cynghorau 2022.

Cyn yr etholiad, bydd y Comisiwn hefyd yn gweithio gyda WECB a WEPWG i ganfod risgiau a heriau allweddol yr etholiadau cymhleth hyn, gan gynnwys goblygiadau COVID-19 ar gyfer y broses etholiadol. Bydd y Comisiwn hefyd yn rheoli perfformiad ROs yn erbyn y safonau perfformiad statudol trwy ein proses monitro perfformiad, yn ogystal â rhoi cymorth targededig i feysydd penodol lle bo angen.

Gwaith gydag ymgeiswyr ac asiantiaid, pleidiau, ac ymgyrchwyr

Bydd y Comisiwn yn darparu canllawiau i bleidiau, ymgyrchwyr ac ymgeiswyr cyn yr etholiadau. Byddwn yn rhoi cefnogaeth ychwanegol trwy sesiynau hyfforddi wedi eu teilwra lle bo angen i sicrhau bod yr endidau rheoledig hyn yn ymwybodol o'r rheolau sydd

ar waith ar gyfer y rheiny sy'n sefyll mewn etholiadau, gan gynnwys y rheolau newydd ynghylch anghymhwys. Byddwn yn cynnal cyfarfodydd Panel Pleidiau'r Senedd, yr wyf i yn eu cadeirio, yn chwarterol, a mynychu sesiynau briffio ar gyfer ymgeiswyr ac asiantiaid a arweinir gan awdurdodau lleol, a fydd yn rhoi cyfle uniongyrchol i ni roi cyngor a chanllawiau i'r rheiny sy'n sefyll mewn etholiadau. Byddwn hefyd yn darparu gwasanaeth cyngor trwy gydol y cyfnod rheoledig er mwyn darparu canllawiau ar ymgyrchu a hefyd rwymedigaethau adrodd ar ôl etholiadau.

Wedi'r etholiadau, byddwn yn cyhoeddi manylion gwariant pleidiau ac ymgyrchwyr. Lle bo gennym reswm dros amau bod y rheolau ymgyrchu yr ydym yn eu rheoleiddio wedi eu torri, byddwn yn cymryd camau priodol i sicrhau bod pobl yn cydymffurfio, ac i orfodi'r rheolau.

Ein nod yw sicrhau bod tryloywder i bleidleiswyr o ran yr arian a wariwyd ac a dderbyniwyd gan ymgeiswyr, pleidiau, ac ymgyrchwyr, a sicrhau bod yr holl ymgeiswyr, pleidiau, ac ymgyrchwyr yn deall eu rhwymedigaethau mewn perthynas â'r rheolau ymgyrchu a fydd mewn grym ar gyfer yr etholiad perthnasol.

Uniondeb Etholiadol

Er mwyn sicrhau yr ymddiriedir yn barhaus yn ein hetholiadau, byddwn yn parhau i weithio'n agos â'r pedwar Heddlu yng Nghymru, a'r arweinwyr uniondeb ym mhob un ohonynt. Byddwn yn hwyluso cyfarfodydd Rhwydwaith Uniondeb Cymru, a darparu canllawiau perthnasol i sicrhau bod eraill sydd â rolau rheoleiddio etholiadau yn cael eu briffio'n llawn ar faterion etholiadol. Bydd hyn yn osgoi dyblygu ein hymdrechion, fel y gallwn oll gyflawni ein rolau'n effeithiol.

Adrodd ar etholiadau

Mae dyletswydd statudol arnom adrodd ar weinyddiaeth y Senedd. Er mwyn llywio ein hadroddiad, byddwn yn cynnal ymchwil i brofiadau pleidleiswyr yn yr etholiad, byddwn hefyd yn tynnu ar safbwyntiau cyfranogwyr eraill yn yr etholiad, gan gynnwys ymgeiswyr, pleidiau gwleidyddol, a gweinyddwyr.

Fel rhan o'r broses adrodd, byddwn hefyd yn parhau i ystyried hygyrchedd y broses bleidleisio ar gyfer pobl anabl. Bydd hyn yn cynnwys cynnal ymchwil yn uniongyrchol gyda phobl anabl, a thrwy sefydliadau megis RNIB Cymru.

Bydd ein hadroddiad ar yr etholiad yn cael ei gyflwyno i'r Senedd, a, lle bo'n addas, gallem gynnwys argymhellion ar gyfer gwella cyflawniad etholiadau yn y dyfodol er lles pleidleiswyr. Byddwn yn parhau i groesawu cyfleoedd i drafod ein canfyddiadau gydag Aelodau'r Senedd, p'un ai'n unigol, neu drwy Bwrdd Cyngori Cymru a Phwyllgorau perthnasol.

Arsylwyr Etholiadol

Mae arsylwi annibynnol yn rhan hanfodol o'n proses etholiadol. Mae'n helpu sicrhau bod etholiadau a refferenda perthnasol yn cael eu cynnal mewn modd sy'n dryloyw, hygrych, diduedd, a diogel.

Bydd y Comisiwn yn parhau i weinyddu'r cynllun achredu arsylwyr ar gyfer etholiadau yng Nghymru cyn etholiadau 2021 a 222

Diwedd.